

Šolske stvari.

Letošnja šolska letina.

Ko smo lani pod tem naslovom priobčili šolsko letino leta 1880., prašali smo radovedni, bode li slovenščina v naših gimnazijah kaj napredovala in zadobila kake pravice? A žalibog, da v tej zadevi ni letos še prav nič bolje bilo, da, reči smemo, še slabše, vsaj v nobenem programu ni letos slovenskega spisa, med tem, ko je lani vsaj v programu novomeškem bil slovenski članek prof. Fr. Brežnika. A oglejmo si zdaj poročilo ljubljanske in novomeške gimnazije posebej.

„Jahresbericht des k. k. Obergymnasiums zu Laibach“ prinaša na čelu članek prof. A. Zeehe-a: „Anastasius Grüns Schutt“, v katerem pisatelj obširno razmotruje vodilno misel pesnikovo. Podučevalo je na gimnaziji ljubljanski pod vodstvom c. k. šolskega svetnika g. Jak. Smoleja 19 profesorjev in 2 suplenta. Učencev bilo je koncem šolskega leta 595, tedaj 20 več od lani, in sicer 453 Slovencev, 132 Nemcev, 4 Čehi, 4 Lahi, 1 Hrvat in 1 Anglež po materinščini; Kranjska dežela je dala se ve da največi kontingent, namreč 529. — Navzlic velikanski večini Slovencev na gimnaziji poučevalo se je le prav malo slovenski, in sicer: veronauk v I. b., II. b., II. c., III. b. in IV. b., — latinščina v I. b., II. b. in II. c., — slovenščina po vseh razredih in natoroznanstvo v I. b., ves drug poduk bil je nemški.

„Programm des k. k. Obergymnasiums in Rudolfswert“ pričinja se z jako obširnim člankom prof. Nikodema Donnemillerja: „Der Römerzug Ruprechts von der Pfalz und dessen Verhältniss zu Oesterreich, insbesondere zu Herzog Leopold.“ — Učilo je na tej gimnaziji, kateri je vodja gosp. Jan. Fischer, 14 profesorjev, med njimi 4 očetje frančiškani. Učencev brojila je koncem leta 172, tedaj 7 več ko lani. Po materinščini je bilo 163 Slovencev, 8 Nemcev (sic!) in 1 Hrvat: po domovini je bilo Kranjcev 156. — Slovenščini so bile kot obligatnemu predmetu odmerjene na spodnji gimnaziji po 3 ure na teden, na zgornji pa le po 2. — Z gimnazijo je bila združena obrtniška šola, v kateri je podučevalo 6 gimnazijskih učiteljev 47 učencev.

O gimnaziji kranjski in kočevski tudi letos ni izšlo nobeno poročilo, zato nam ni moči poročati kaj o njunem stanju.

Slovensko slovstvo.

* *Prestave najlepših himen sv. cerkve.* Poslovenil J. Bilc.

Slovensko cerkveno slovstvo se je zopet za lepo delo pomnožilo. Naš mnogocenjeni pesnik gosp. Janez Bilc akoravno telesno boleha in le redkokrat maševati zamore, je vedno čilega duha in na literarnem polju neutrudljivo delaven. Dovršil je prestavo cerkvenih himen, kolikor jih ima brevir „proprium sanct.“, „rituale“ Labac. in „missale Rom.“ Med njimi — skupaj jih je 150 — so nekatere res krasne poezije. Držal se je predstavljavec pri vseh pesmih mere originala zato, da bi se po napevih, po katerih so se do zdaj v latinskem jeziku prepevale, tudi v slovenskem prepevati mogle. Čeravno sodbo o dovršenem prevodu posameznih pesem večjemu peresu prepuščamo, moramo vendar radostni to konstatirati, da je gosp. Bilc obogatil cerkveno naše slovstvo z darom, na katerega smemo Slovenci ponosni biti. Zavoljo tega bi bila po naši misli ta prestava kaj pripravna, da bi jo bili naši

romarji o svečanosti sv. Cirila in Metoda sv. očetu poklonili. Da se to od slovenske strani ni zgodilo, je predstavljavec — naj nam ne zameri — nekoliko sam kriv, ker je v svoji ponižnosti uže zadovoljen, da je lepo delo dodelal. Kar pa nismo storili v tem oziru Slovenci, so storili čestitelji J. Bilčevi na Hrvatskem. Iz zanesljivega vira vemo, da je mnogospoštovani O. Ludovik, gvardijan na Reki, 23. junija poslal tri iztise „prestav“ v Modeneško bukvoveznico, od kodar so krasno vezani 28. junija došli v Rim. Ondi bivši romar, prečastni provincijal reški O. Avgustin jih je izročil monsign. Črnčiču, kanoniku pri sv. Jeronimu (Colleg. Illyricum), ki je oddal en iztis sv. Očetu in enega vladiki Strossmajerju. Sv. Oče Leon so delo kaj radostno sprejeli. — Zato Vam, preč. slavni Rečani, srčna hvala, da ste se tako prijazno spomnili našega Janeza! Velecenjenemu predstavljavcu želimo pa, da bi svoj blagi namen, ki ga je vodil pri težavnem delu, v najobilnejši meri dosegel. V to svrhu naj bi pridno segali po Bilčevih „prestavah“ slovenski skladatelji, ki najdejo v njih za vsak praznik v letu Božji službi primernih klasičnih poezij. Preberali naj bi jih pa tudi omikani Slovenci v svoje prepričanje, kako krasne cvetke je rodila sv. katoliška cerkev, ki je bila, je in ostane mati lepih umetnosti. Š.

Zabavne stvari.

Sedanji desetaki — reprezentanti denarnega dualizma.

Novi niso več bankovci, na katere je avstrijsko-ogerska (osztrák-magyar) banka leta 1880. dala natisniti po dve ženski glavi na vsako stran in na eni strani v nemškem, na drugi pa v magjarskem jeziku zapisala, da ta „flika“ se pri vseh avstrijskih državnih blagajnicah sprejema za „zehn“ ali „tis“ forintov. Lepa tudi ta „flika“ ni, še celó avstrijski orel se ni hotel na-njo vستي, in kdor nemški ali ogerski ne zna, bi mislil, da je to kak kitajsk ali japonsk, morda celó turšk bankovec.

Tudi papir teh „flik“, akoravno je rekako „parfümiran“, je zeló dvomljive vrednosti; ima namreč lastnost kozličkovega želodca, o katerem pravijo, da se dá na devet kožic razklati. Vsaj jaz sem videl sam, da je nekdo desetak razklal na dve plati: na ogersko in na avstrijsko, toraj bi bil lahko za 10 gold. oddal eno plat avstrijski, to je, dunajski banki, drugo pa ogerski, to je, peštanski, in bi bil na ta način imel 20 gold. iz desetih. Iz tega se vidi, kako koristen je dualizem v denarnih zadevah Magjarom in Avstrijcem; evo! desetak se prekolje, pa Magjar dobí svojih „Tis-forint“ — Avstrijec pa svojih „Zehn Gulden“, če sta si le dobra prijatelja. Ako se pa skregata in nobeden noče dati razklati svojega desetaka, sta oba na slabjem, — in tako je dualizem v Avstriji uže po samih desetakah zagotovljen, če bodo le ljudje pametni.

Podlaga ali „grunt“ teh desetakov je tak, kakor koža človeka, ki ima ošpice; samih „10“ je toliko, da človeške oči zbadajo. Človek, ki ima tako bolezen, se mora skrbno varovati vsakega prehlajenja in — meni se zdi, da so tudi ti desetaki jako slabega zdravja; vsaj sodim to po tem, kako skrbno lazijo za njimi centralistično-nemški državno-privilegirani „dohtarji“ in „padarji“. Kakor „švimmajstri“ svoje učence na vrv, so ti desetake privezali na niti svoje hudovoljnosti. Radovedni so gledali za novim desetakom, kaj se mu bo zgodilo, ko bo s svojo nemško in magjarsko zastavo brez avstrijskega orla priplaval med slovanske na-